

Akutní klimakterický syndrom – léčit či neléčit?

Doc. MUDr. Tomáš Fait, Ph.D.

Gynekologicko-porodnická klinika 2. LF UK a FN Motol

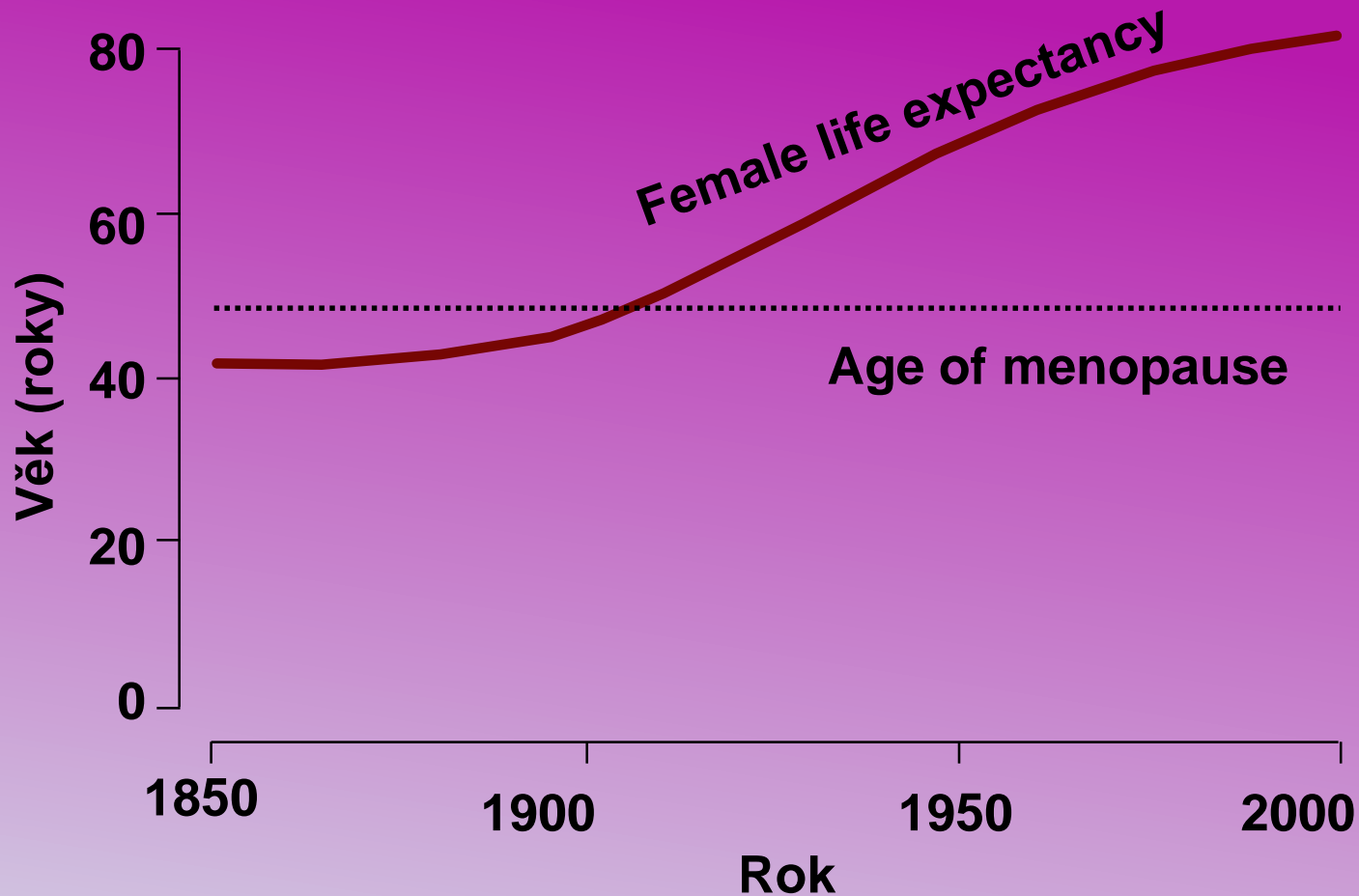
Česká menopauzální a andropauzální společnost ČLS JEP

MENOPAUAZA

- Klimakterium = období přechodu mezi plodným věkem ženy a začátkem senia (stářím)
- Menopauza = trvalá ztráta menstruace v důsledku vyhasínání funkce pohlavních hormonů
  - přichází ve věku 49-51 let
- Premenopauza x postmenopauza

PŘEDPOKLÁDANÝ VĚK ŽENY

Cope 1976

- *V hlavní roli ženy, 18. října 2017*

KOHO SE TÝKÁ?

V ČR

- 643 tis. (12,5 %) žen v rizikovém věku
- 2,5 mil. žen ve věku 45 let a starších = 46,6 % ze všech žen

CO SE DĚJE V TĚLE ŽENY

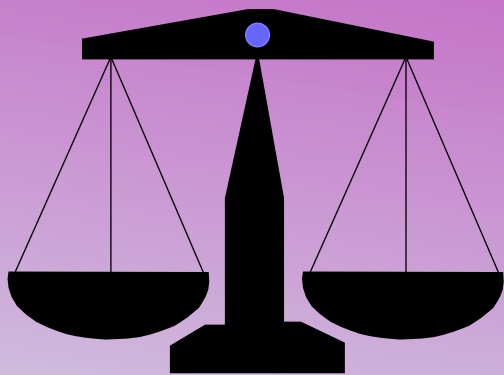

- **Přechod – vyhasnutí produkce estrogenů**
  - u 1/3 žen pouze vymizení menstruace
  - 2/3 žen potíže klimakterického syndromu
    - návaly horka, noční pocení, bušení srdce, psychická nevyrovnanost, aj.
- **zvyšující se riziko degenerativních onemocnění**
  - osteoporóza
  - ateroskleróza } včasně podání HT jako prevence

HORMONÁLNÍ SUBSTITUČNÍ TERAPIE (HRT)

**Základní strategie HRT = individuální
zvážení rizika a prospěchu**

- *V hlavní roli ženy, 18. října 2017*

HORMONÁLNÍ SUBSTITUČNÍ TERAPIE (HRT) - MEZNÍKY

- 1942 CEE
- 1975 estrogeny a RR ca endometrii
- 1978 Framingham study
- 1996 metaanalýza Grodstein a Stampfer
- 1996 Nurses´ Health Study
- 1998 HERS
- 2000 PHASE
- 2002 HERS II
- 2002 Furbergova reanalýza HERS
- 2002 WHI

NAMS 2017

- *V hlavní roli ženy, 18. října 2017*

HORMONÁLNÍ TERAPIE (HT)

Zůstává nejúčinnější léčbou

- Vasomotorických příznaků (VMS)
- Genito-urinárního menopauzálního syndromu (GSM):
  - porucha růstu sliznice pochvy
  - poševní suchost, pálení a podráždění
  - bolesti při styku a snížená lubrikace
  - urgentní inkontinence
  - dysurie a opakované záněty močových cest

Prokazatelně brání

- Ztrátě kostní hmoty a osteoporotickým zlomeninám

RIZIKA HT

Závisí na:

- Typu, dávce, délce užívání, aplikační cestě, časování zahájení léčby a užitém progestinu

Léčba by měla být:

- Individualizována
- Pravidelně má být přehodnocován poměr přínos/riziko

- *Pro ženy mladší 60 let resp. do 10 let od nástupu menopauzy při nepřítomnosti kontraindikací jednoznačně převažuje přínos HT nad jejími riziky*
- *Poté se poměr obrací díky ICHS, CMP, TEN a demenci*

SPECIFICKÉ SITUACE

Dlouhodobé užívání

Je indikováno

- U přetrvávajících vasomotorických potíží
- Při ztrátě kostní hmoty

Nízkodávkovaná vaginální estrogenní terapie

- Genitourinární menopauzální syndrom nereagující na volně prodejné přípravky při neexistenci indikace k systémové HT

ESTROGENY

- Nebyl zjištěn žádný rozdíl v účinnosti mezi CEE a 17b-E2 v léčbě VMS
- CEE je spojeno s vyšší produkcí jaterních bílkovin než užívání E2
- E2 přináší silnější anxiolytický a antidepresivní účinek

PROGESTIN

- Progestin nebo bazedoxifen u žen s dělohou zabraňuje rozvoji hyperplazie endometria
- Přináší vyšší riziko karcinomu prsu, které závisí na druhu užitého progestinu

VASOMOTORICKÉ PŘÍZNAKY

- Snížení kvality spánku, porucha soustředění, snížení kvality života i celkového zdraví (KV riziko, kognice, kostní zdraví)
- Přetrvávají průměrně 7,4 roku

Estrogeny

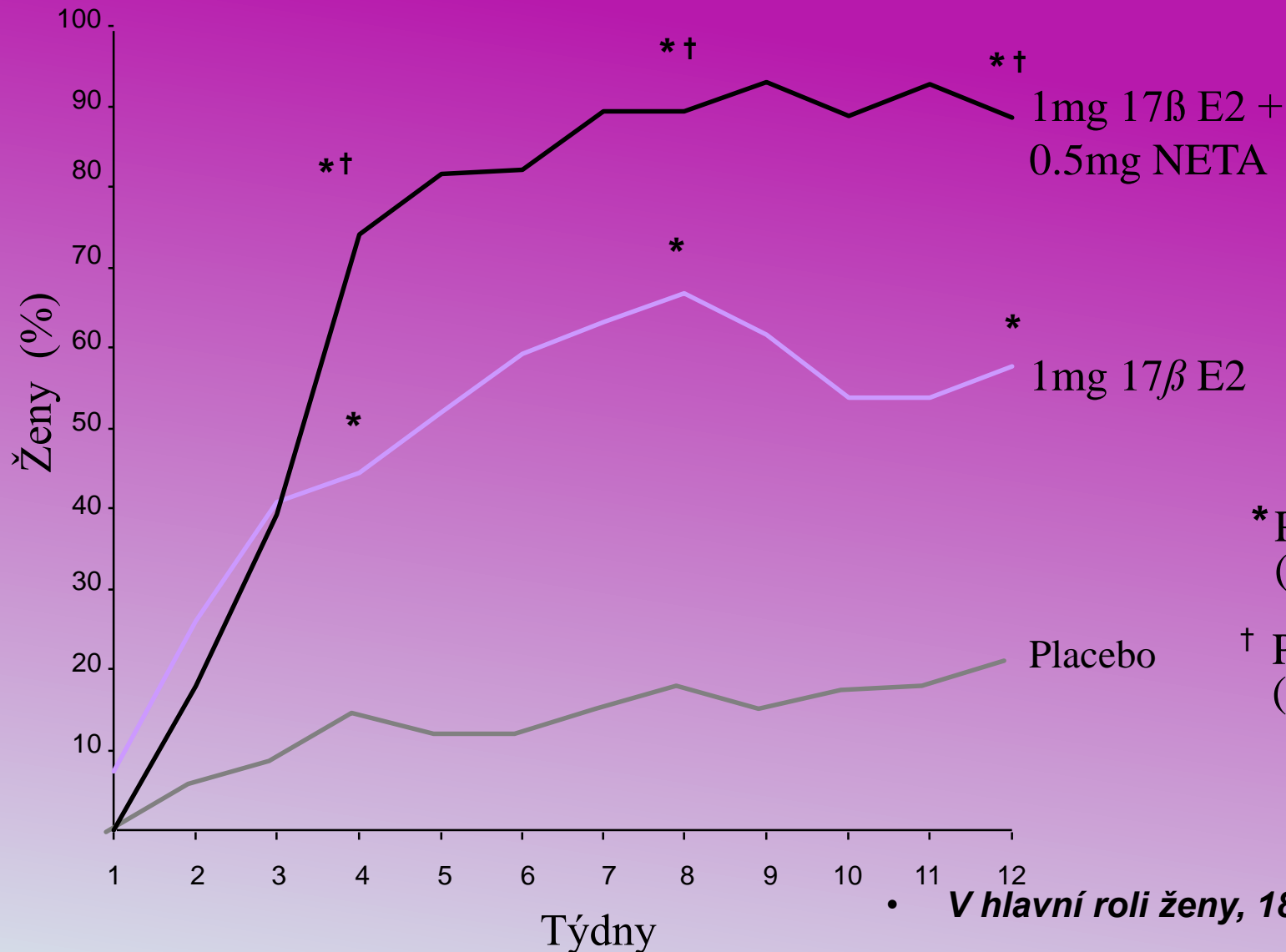
- Snižují frekvenci příznaků o 75 % a jejich sílu o 87 %
- Nízké dávky (CEE 0,3 mg, estradiol 0,5 mg, estradiol náplast 0,025 mg) potřebují k nástupu maximální účinnosti 6–8 týdnů

Gestageny

- (medroxyprogesteronacetát 10 mg denně, megestrolacetát 20 mg denně, mikronizovaný progesteron 300 mg) jsou účinné, ale chybí dlouhodobější bezpečnostní data

Po vysazení se potíže vrací asi u 50 % žen, není prokázáno, zda je lepší náhlé nebo pozvolné vysazení.

OVLIVNĚNÍ VASO- MOTORICKÝCH PŘÍZNAKŮ

• V hlavní roli ženy, 18. října 2017

PORUCHY SPÁNKU

- HT zlepšuje chronickou nespavost u menopauzálních žen
- Perorální progesteron má lehký sedativní účinek pravděpodobně agonistickým působením na GABA receptorech.

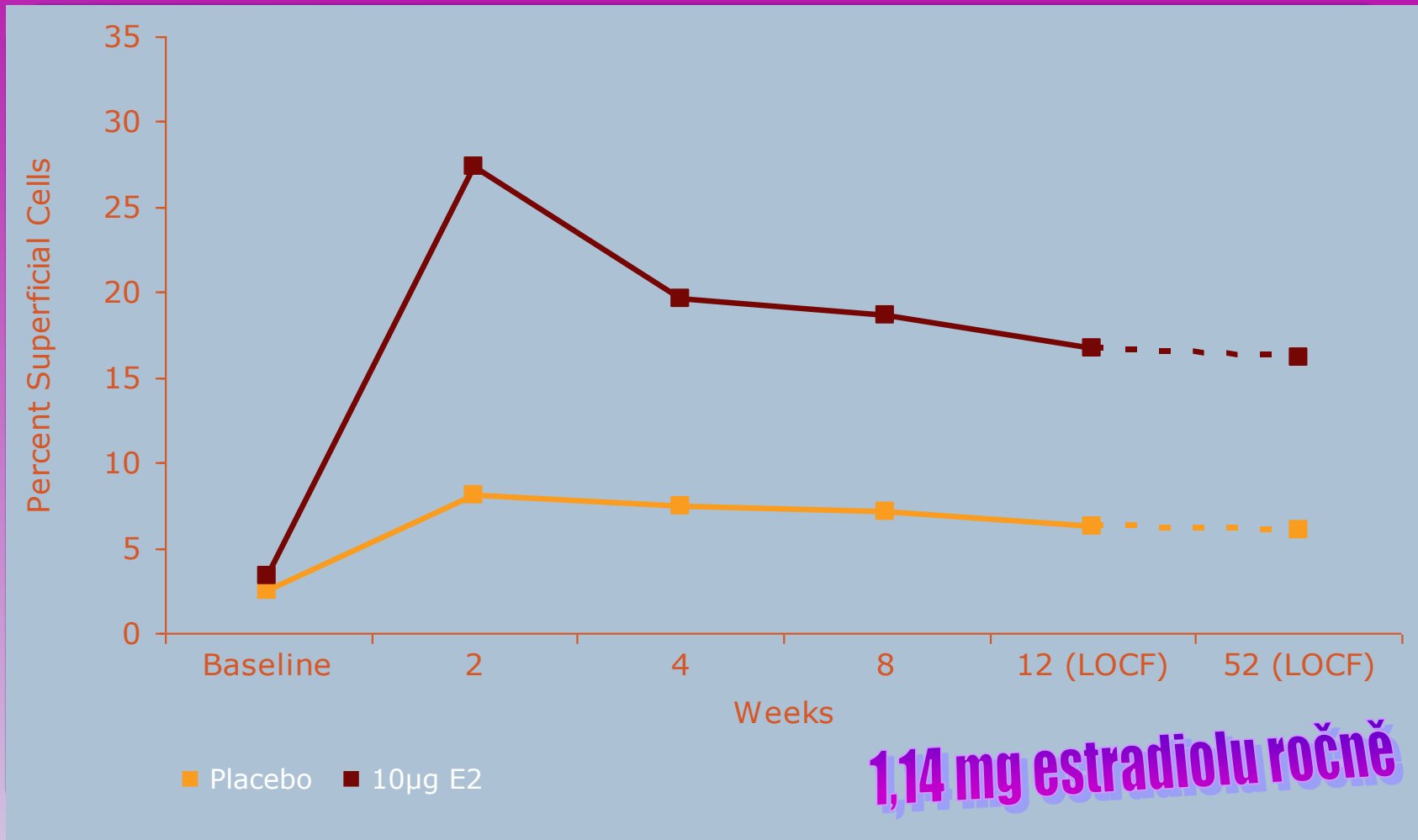
GENITOURINÁRNÍ ATROFIE

- Estrogenní léčba je nejúčinnějším řešením GSM.
- Nízkodávkované vaginální přípravky jsou účinné a bezpečné díky minimálnímu systémovému účinku.
- Ve spolupráci s onkologem je lze užít i u pacientek s anamnézou karcinomu prsu na terapii tamoxifenem či inhibitory aromatázy.
- Není nutná opozice lokálních estrogenů progestiny.
- Účinnost je prokázána i pro ospemifen a vaginálně aplikovaný DHEA.
- Prevence rekurentní uroinfekce je prokázána pouze pro vaginální a nikoli pro systémové podání estrogenů.
- Vaginální estrogeny zlepšují prokrvení periuretrálně a oblasti krčku močového měchýře, zlepšují trofiku sliznice močového měchýře, kvalitu kolagenu a snižují detrusorovou aktivitu.

POŠEVNÍ MATURAČNÍ INDEX PERCENT SUPERFICIAL CELLS

PŘEDČASNÉ OVARIÁLNÍ SELHÁNÍ

- Perzistentní VMS, ztráta kostní hmoty, VVA, změny nálady, ischemická choroba srdeční, demence, CMP, Parkinsonismus, poruchy zraku a vyšší celková úmrtnost

Management

- HT
  - Suplementace kalciem + vitamin D
  - Cvičení
- *V hlavní roli ženy, 18. října 2017*

MUSKULOSKLETÁRNÍ SYSTÉM

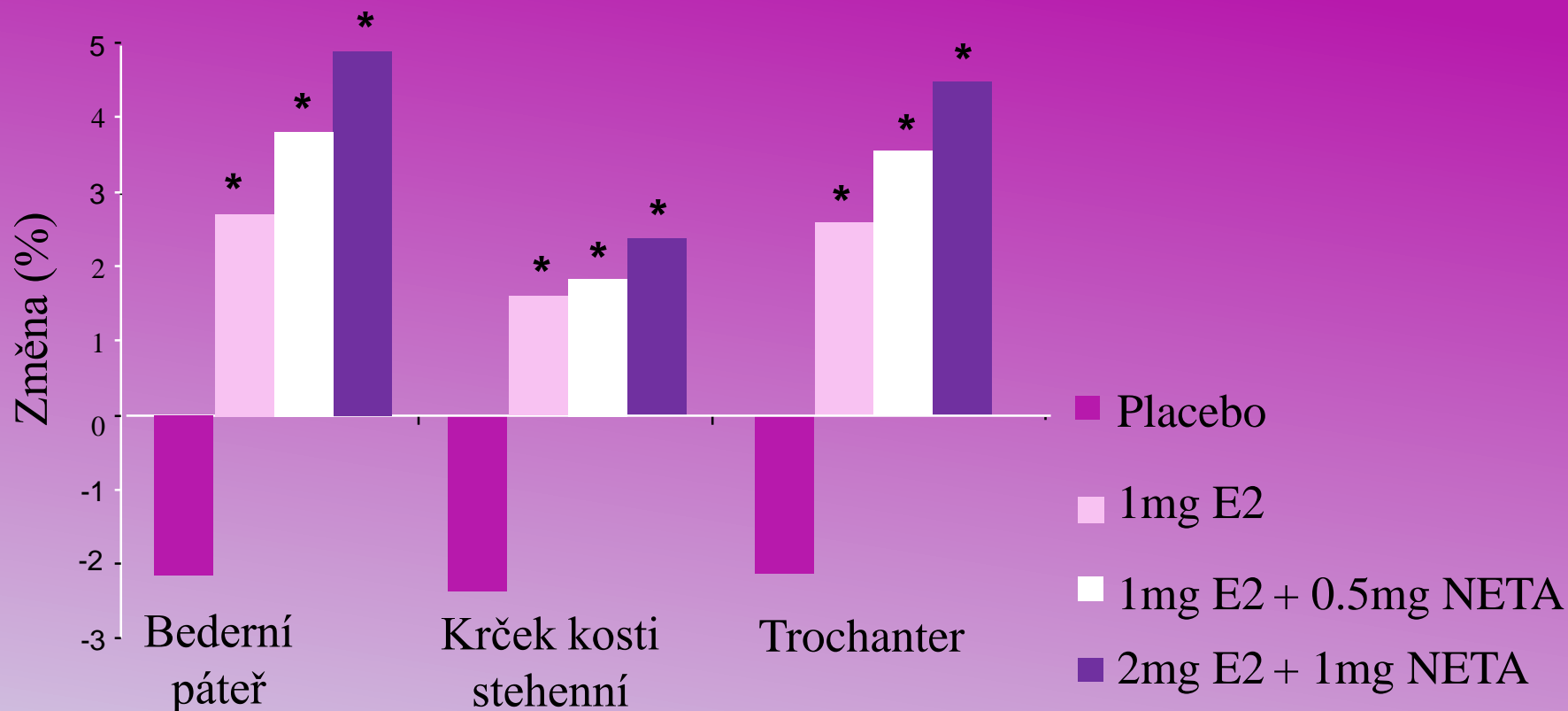

- Estrogeny brání ztrátě kostní hmoty inhibicí aktivity osteoklastů a snížením kostního obratu
- Estrogeny snižují počet osteoporotických zlomenin ve všech lokalizacích dokonce i u žen bez osteoporózy
- Studie o vlivu na klouby mají nekonzistentní výsledky s převahou pozitivního vlivu
- Vliv HT na frailty syndrom a sarkopenii, zejména v kombinaci s cvičením, je pozitivní

OVLIVNĚNÍ BMD

* Signifikantní ($p < 0.001$) proti placebo

• **V hlavní roli ženy, 18. října 2017**

KONTRAINDIKACE HT

- Neobjasněné vaginální krvácení
- Vážná jaterní porucha
- Anamnéza karcinomu prsu nebo endometria
- Ischemická choroba srdeční, cévní mozková příhoda
- Demence
- Anamnéza tromboembolické nemoci nebo vrozené trombofilní stavy
- Porfyria cutanea tarda
- Hypertriglyceridémie.

Je třeba myslet na riziko reaktivace endometriózy, zhoršení migrenózních bolestí hlavy a růst myomů.

CO JEŠTĚ UMÍ HT?

- Významně nižší riziko nástupu DM 2. typu
- Při časném startu zlepšuje kognitivní funkce a riziko Alzheimerovy nemoci
- Zlepšuje kvalitu života
- Dle Cochrane database je při startu HT před 10. rokem po menopauze RR pro ICHS 0,52 a pro celkovou mortalitu 0,7

DĚKUJI ZA POZORNOST

- *V hlavní roli ženy, 18. října 2017*